

5. mars 2024

Yfirlýsing Stúdentaráðs Háskóla Íslands vegna breytingar á fjárframlagi ríkisins til háskólastigsins

Þann 13. febrúar sl. bauð Áslaug Arna Sigurbjörnsdóttir, háskóla-, vísinda-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra, sjálfstætt starfandi háskólum landsins að leggja niður skólagjöld en fá í staðinn óskert framlög frá ríkinu. Listaháskóli Íslands og Bifröst hafa þegar tekið tilboðinu og tilkynnt að skólagjöld verði lögð niður frá og með næsta hausti en Háskólinn í Reykjavík hafnaði tilboðinu.

Stúdentaráð fagnar því að íslensk stjórnvöld bjóði loks upp á skólagjaldalaust opinbert listnám hérlendis. Það skýtur þó skökku við að ráðist sé í þessa breytingar án þess að fjármagn til háskólastigsins í heild sinni sé aukið. Ráðherra segir þessa aðgerð rúmast innan fjárlaga 2024, sem unnin voru áður en ljóst var hvaða skólar myndu þiggja tilboðið. Það er því deginum ljósara að því fleiri skólar sem fá fullt fjárframlag úr sama pottinum, því minna fær hver og einn skóli.

Fjármögnun HÍ stendur enn langt að baki fjármögnun sambærilegra háskóla á Norðurlöndunum, þegar heildartekjur háskóla á hvern ársnema eru bornar saman. Á Norðurlöndunum fylgja að meðaltali 4,6 milljónir króna hverjum nemenda árlega en á Íslandi eru það aðeins 2,9 milljónir.¹ Tilboð ráðherra felur í sér að fleiri hópum nemenda fylgi fullt framlag, án þess að bætt sé í pottinn, sem hefur þær afleiðingar að fé sem fylgir hverjum nemanda er minna.

Við upphaf árs 2023 lýsti [Háskólaráð](#), [Háskóli Íslands](#) og [Stúdentaráð Háskóla Íslands \(SHÍ\)](#) yfir þungum áhyggjum af fjárhagsstöðu Háskóla Íslands. Gripið var til aðhaldsaðgerða, svo sem niðurskurði í kennslu og stöðvun á nýráðningum, og enn er mikið aðhald í rekstri skólans. Niðurskurðurinn bitnar fyrst og fremst á stúdentum, með niðurskurði í bæði kennslu og stoðþjónustu, en Stúdentaráð hefur nýlega vakið athygli á því að [geðheilbrigðisþjónusta við HÍ muni dragast saman um helming](#) ef fram fer sem horfir.

¹ Samkvæmt árstölum sem fram komu á [ársfundi Háskóla Íslands 2021](#).

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Ráðherra hefur lagt sérstaka áherslu á ákveðnar námsgreinar, en jafnvel þær greinar eiga líka í fjárhagsvandræðum, svo sem heilbrigðisvísindi og STEM greinar. Enn verra ástand er í þeim greinum sem skipa ekki þennan sérstaka sess í augum stjórnvalda og er ástandið einna verst á Hugvísindasviði. Langvarandi undirfjármögnun dregur ekki aðeins úr gæðum náms, rannsókna og kennslu heldur gerir það einnig að verkum að skólinn fellur á alþjóðlegum matslistum sem hefur neikvæð áhrif á samkeppnishæfni skólans, innanlands sem utan.

Það er ekki óvænt að HR afþakki tilboð ráðherra háskólamála um sömu meðferð og HÍ hefur hlotið síðastliðin ár og áratugi. Full fjármögnun frá ríkinu myndi ekki duga HR, enda nægir hún Háskóla Íslands ekki, og hefur ekki gert um árabíl. Viðvarandi fjárskortur hefur aftrað skólanum frá framþróun og öll orkan hefur farið í að viðhalda starfsemi sem þegar er í boði.

Ekki er hægt að aðskilja umræðu um fjármögnun opinberra háskóla frá efasemdum stúdenta um lögmæti skrásetningargjaldsins við Háskóla Íslands, sem staðfestar voru með úrskurði áfrýjunarnefndar í kærumálum háskólanema frá 5. október sl. Komst nefndin að þeirri niðurstöðu að Háskóli Íslands hafi byggt á ófullnægjandi forsendum við ákvörðun fjárhæðar skrásetningargjaldsins. Úrskurður nefndarinnar styður þá niðurstöðu Stúdentaráðs að skrásetningargjaldið við Háskóla Ísland þjóni hlutverki skólagjalda og fjármagni daglegan rekstur háskólans. Vasar stúdenta eru ekki fjármögnunarsjóðir opinberrar menntunar, en ljóst er að þetta er neyðarúrræði sem háskólinn leitar í vegna langvarandi fjárskorts. Þrátt fyrir að efasemdir um lögmæti gjaldsins hafi legið fyrir um árabíl hefur rektor í tvígang óskað eftir hækkun gjaldsins. Stúdentaráð hefur þegar varpað ljósi á mikilvægi þess að háskólanum verði gert kleift að leiðrétta þetta fyrirkomulag með tilkomu nýs reiknilíkans. Nýjasta útspil ráðherra ýta undir áhyggjur Stúdentaráðs þess efnis að sú verði ekki raunin. Þar að auki eru tekjurnar sem skrásetningargjaldið skilar háskólanum dregnar frá framlögum ríkisins til háskólans, að undanskildu hlutfalli sem miðast við nemendur sem ekki eru í fullu námi. Ekki er skýrt hvernig þessu verður háttað í nýju reiknilíkani en mælist Stúdentaráð eindregið til þess að þetta fyrirkomulag verði lagt af. Í þessu samhengi er gott að minnast á að skrásetningargjöld tíðkast hvergi á Norðurlöndunum.

Með þessari ákvörðun ráðherra má leiða að því líkur að íslensk stjórnvöld ætli sér að viðhalda því ástandi sem hefur lengi ríkt innan háskólasamfélagsins, þ.e. viðvarandi undirfjármögnun opinberrar háskólamenntunnar.